

Foreløpig rapport over arkeologisk befaring i området
Ossjøen/Geitsjøen, Nore og Uvdal kommune,
Buskerud.

Tid: 20/6 - 28/6 - 1973.

Deltakere: Konservator, mag. art. Sørensen Vinsrygg,
Stavanger Museum og forskningsstipendiat,
mag. art. Svein Indrelid, Hardangerviddaprojektet
for Tverrvitenskapelig Kulturforskning (HTK), Bergen.

Oppdrag: Skaffe oversikt over forekomsten av steinalderbo-
plasser i området og få et generelt inntrykk av området sett
i relasjon til de deler av Hardangervidda hvor der er særlig
tette konsentrasjoner av bosetningsspor fra tiden før år 0.

Undersøkt område: Øst-enden av Ossjøen og ca 1 km nedover
elven mot øst, hele nordsiden av vannet, med Kolsfettangen,
ca 1 km østover på sørsiden av vannet fra Kolsfettangen,
sør-øst-siden av dalføret mellom Ossjøen og Geitsjøen, hele
sørsiden av Geitsjøen fra Djupas innløp i vest og til Nums-
dalslågens utløp i øst.

Undersøkelsens kvalitet: Det ble stukket med spade på steder
som ut fra vårt inntrykk hittil syntes særlig lovende for
steinalderbosetning. I tillegg ble det letet i stier, bekke-
far og strandkant etter kokstein, avslag og redskaper av
steinalderkarakter. Det ble ikke lagt vekt på å registrere
spor av kulturaktivitet fra senere tidsperioder. Undersøkelsen
kan ikke sies å være fullstendig i den forstand at den gir et
uttømmende bilde av fordelingen av kulturspor fra tiden før
år 0, til det var tiden for knapp og området for stort.

En åpenbar feilkilde er at vannstanden i den tiden vi var
i området var mellom 1/2 og 3/4 m over det normale. Deler
av det viktige strandbeltet lot seg derfor ikke undersøke.
De steinalderlokalitetene som ble funnet i 1970 på Kolsfett-
tangen lå alle under vann og var ikke tilgjengelige.

Generelt inntrykk: Med de reservasjoner som er nevnt, synes bosetningssporene fra tiden før år 0 være langt færre i dette området enn f. eks. i strøkene omkring Sandhaug, Langesjøen, Stegaros og Halne/Hein. Det ble ikke funnet sikre steinalderboplasser. Ved Ossjøen ble det funnet 4-5 lokaliteter med kokstein og omtrent like mange ved Geitsjøen. Disse er i seg selv udaterbare, men er etter alt å dømme fra førhistorisk tid, de kan også være fra tiden før år 0.

I motsetning til de sparsomme steinalderfunnene, synes perioden etter år 0 og frem mot middelalderen være rikt representert, først og fremst ved spor etter jernutvinning. Bare i de østligste 2 km på nordsiden av Ossjøen så vi således ved stranden 3 jernutvinningsanlegg, bestående av en tuft med tilhørende slagghaug og et stort antall kullgroper i skogområdet omkring. Slagg ble også sett flere steder i skogområdet, flere hundre meter fra vasset. Antallet kullgroper overstiger antakelig 200. I tillegg ble det sett endel tufter som kan være fra slutten av førhistorisk tid eller middelalder. I området rett øst for Ossjøen er der særlig mange tufter, men flere av disse er åpenbart fra tiden etter middelalderen. Ved Geitsjøen ble funnet 3-4 tufter, men ikke spor etter jernutvinning.

Konklusjon: Det er ganske åpenbart at for problematikken omkring jernvinna, som har vært et aktuelt forskningstema i de senere årene, peker området ved Ossjøen seg ut som et kjerneområde. Som særlig viktig vil jeg peke på den klare kontekst tuft/slagghaug/kullgroper, og det store antallet lokaliteter, som kan gi ny kunnskap om denne bruksformen over tid.

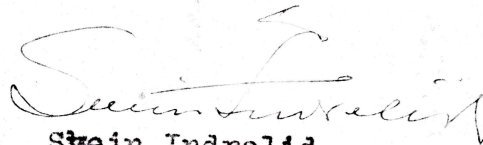
De mange tuftene med uidentifisert funksjon kan mulig belyse aktiviteter som f. eks. tidlig sætring, jakt/fiske o.l. En kan ikke helt se bort fra den mulighet at her også kan finnes spor etter fast bosetning i førhistorisk tid, særlig siden gravhauger er kjent i området.

En fullstendig registrering av området ved Ossjøen vil bli relativt tidkrevende, men vil utvilsomt gi verdifulle data. For problematikken omkring utnyttelsen av fjellet i

steinbrukende tid, synes området imidlertid være mindre lovende.

Bergen, 21. september 1973.

Stein Indrelid

forskningsstipendiat

HARDANGERVIDDAPROSJEKTET FOR

TVERRVITENSKAPELIG

KULTURFORSKNING (HTK)

Fig. 2.5.
 ØVERSIKT OVER MAGASINER OG INNTAK

Alternative reguleringer	Halne/Hein						Hydnekuven ²⁾				
	Halne- fjorden	Ø.Hein/ Heinstj.	Nedre Hein	Geit- sjøen	Os- sjøen	Bjordals- vatnet ¹⁾	Ljosevass- bekken ¹⁾	Skurdals- vatnet	Holme- vatnet	Hydne- kuven	
Normalvannstand i dag, kote	1129,25 ³⁾	1113/1112	1075	1111	951	1112	Inntak i bekk 1140	781,7	779,7	778,0	
Areal vannflate i dag, km ²	9,1	6,2	1,1	3,4	2,5	0,5	Bekk	2,0	1,0	0,8	
LRV gjelder uansett alternativ	1125,25	1113/1112	1074,5	1074,5	4)	4)			3	4)	
Alt. "Delt Utbygging, I og II", Alt. "K", Alt. "S".	Magasinvolum 750 mill. m ³	HRV, kote	1131	1131	1131	1132	952 ⁵⁾	1131	6)		781,7
		Magasin areal, km ²	-	-	41,6	11,1		1,3	-		5,0
		Neddemmet areal, km ²	5,5	8,8	8,1	7,7		0,8	-		1,2
	Magasinvolum 515 mill. m ³	HRV, kote	1129,25	1124,8	1124,8	1125,8	952 ⁵⁾	1124,8	6)		781,7
		Magasin areal, km ²	11,3		21,0	8,7		0,8	-		5,0
		Neddemmet areal, km ²	4,2	6,7	7,0	5,3		0,3	-		1,2
Magasinvolum 300 mill. m ³	HRV, kote	1129,25	1116,5	1116,5	1117,5	952 ⁵⁾	1116,5 ⁷⁾	6)		781,7	
	Magasin areal, km ²	11,3	-	16,9	5,6		-	-		5,0	
	Neddemmet areal, km ²	4,2	3,2	6,4	2,2		-	-		1,2	
Alt. "Osøen"	Magasinvolum 680 mill. m ³	HRV, kote	1129,5	-	-	-	1020 ³⁹⁾	-	-	-	-
		Magasin areal, km ²	11,3	-	-	-	14,8	-	-	-	-
		Neddemmet areal, km ²	4,2	-	-	-	12,3	-	-	-	-
	Magasinvolum 545 mill. m ³	HRV, kote	1129,25	-	-	-	1010 ⁵⁹⁾	-	-	-	-
		Magasin areal, km ²	11,3	-	-	-	13,1	-	-	-	-
		Neddemmet areal, km ²	4,2	-	-	-	10,6	-	-	-	-
Magasinvolum 300 mill. m ³	HRV, kote	1129,25	-	-	-	990 ³⁹⁴⁾	-	-	-	-	
	Magasin areal, km ²	11,3	-	-	-	9,8	-	-	-	-	
	Neddemmet areal, km ²	4,2	-	-	-	7,3	-	-	-	-	

MERKNADER:

- 1) Gjelder bare alternativ R og S.
- 2) Gjelder bare alternativ S. Samme regulering uansett magasinvolum.
- 3) Halne ble i 1940 regulert med 4,0 m mellom kotene 1125,25 og 1129,25.
- 4) Holdes på "konstant" vannivå, men evt. døgnregulering under kjøring av kraftverket er ikke klarlagt.
- 5) Inntak for alt. "Delt Utbygging, D II", stasjon ved Rambergvatn. Går ikke inn i alt. R og S.
- 6) Lite inntaksdam. Høyde ikke oppgitt. Lite areal blir demmet ned.
- 7) Bekkeinntak. lite inntaksdam. Høyde ikke oppgitt. Lite areal blir demmet ned.

REGISTERT DEL AV
SONDRE NORDMANNNS
SLEPA

SLEPA NEDDEMMET

1. Ved/ Dragøyfjord
Verneinteresse: Bogastelle
2. Krækkjehytta
Verneinteresse: Turisthytte (Første turisthytte på Hardangervidda.)
- 3) Storekrækkja
Verneinteresse: Rester etter eldste bosetting i Hol.
4. Nordmannhiet
Verneinteresse: Overnattingshule ved Nordmannslepa
5. Bergastøl
Verneinteresse: Gammel steinbu
6. Aslegard
Verneinteresse: Gammelt gårdstun
7. Paalgard
Verneinteresse: Gammel boplass
8. Skurdalsseter
Verneinteresse: Slagghauger
9. Skurdalen kirke
Verneinteresse: Gammel kirke
10. Guttormsgard
Verneinteresse: Gammelt gårdstun
11. Kjerbuhøgda
Verneinteresse: Plass med gamle skikløyvinger
12. Dagali Museum
Verneinteresse: Museumsområde
13. Dagali kirke
Verneinteresse: Gammel kirke
14. "Leggstan"
Verneinteresse: Gammel gravplass
15. Leidåa
Verneinteresse: Gamle sagtomter
16. Dagali Bru/Ismarfossen
Verneinteresse: Gammelt brukar
Gammelt kraftverk fra 1923
17. Hugarhaugen
Verneinteresse: Signalplass for Båtskyss over Lågen.

18. Fekjan
Verneinteresse: Støtte fra svartedauen
19. Ossjøen Seterstue
Verneinteresse: Jønnbrenne, "steinkiste"
20. Bunuten
Verneinteresse: Hustuffer, sinderhauger
21. Kolsfet
Verneinteresse: Finneplass for pilspisser
22. Hårånatten
Verneinteresse: Seter med steinbu
23. Bjordalsbekken
Verneinteresse: Gamle tufter, boplasser, grø
"steinkiste"
24. Briskeløgnuten/Bjordalsnuten
Verneinteresse: Dyregraver
25. Hovdesetrene
Verneinteresse: Seter
26. Brøsterud/Sønstebøsetrene
Verneinteresse: Seter
27. Tallåsen
Verneinteresse: 2 setre
28. Hågeset
Verneinteresse: Seter
29. Trolltjørnstølane.
Verneinteresse: 3 setre
30. Ruaåsen
Verneinteresse: Seter
31. Bergsjøstølen
Verneinteresse: Seter
32. Trettelegeret - Skausjøen
Verneinteresse: Leger
33. Storholmlegeret (Halnefjorden)
Verneinteresse: Leger
34. Skaupsjølegeret (Skaupsjøen)
Verneinteresse: Leger

35. Hvamsbu (Halnefjorden)
Verneinteresse: Bu
36. Mitseltjørndalen
Verneinteresse: Leger
37. Øvre Hein
Verneinteresse: Fiskebu
38. Grønnut-legeret
Verneinteresse: Leger
39. Selstjerndalslegeret
Verneinteresse: Leger
40. Heinseter
Verneinteresse: Seter
41. Albreksteinlegeret
Verneinteresse: Leger
42. Nedre Hein
Verneinteresse: Dyregravfelt
43. Lågliberget.
Verneinteresse: Jernblåster og leger
44. Jensebu
Verneinteresse: Bu
45. Holmetjernlegeret
Verneinteresse: Leger
46. Kolvelegeret
Verneinteresse: Leger
47. Skyttarbu
Verneinteresse: Bu
48. Tormodlegeret
Verneinteresse: Leger
49. Blånelegeret
Verneinteresse: Leger
50. Store Nordmannslepa
Verneinteresse: Slepe
51. Geitsjøhovda
Verneinteresse: Leger
52. Geitsjøen
Verneinteresse: Gamle botomter

53. Geitsjøen
Verneinteresse: 2 botomter, funn fra steinalderen
54. Geitsjøen
Verneinteresse: 2 botomter
55. Geitsjøhaller
Verneinteresse: Gammel botomt, leger
56. Geitsjøen
Verneinteresse: Gammel botomt, leger
57. Hyttebu
Verneinteresse: Feleger
58. Syd for Geitsjøen
Verneinteresse: Felt med dyregraver
59. Ved Store Nordmannsslepa
Verneinteresse: Dyregraver
60. Nordskarve
Verneinteresse: Fiskehytte
61. Fagerskar
Verneinteresse: Seter
62. Midtstrandlegeret (Langesjøen)
Verneinteresse: Leger
63. Hansbu (Langesjøen)
Verneinteresse: Bu, leger
64. Danemanslegeret
Verneinteresse: Leger
65. Krossvasbu, Reinevassbu
Verneinteresse: Buer
66. Dagfisklegeret
Verneinteresse: Leger
67. Høljabu (Langevatn)
Verneinteresse: Bu
68. Slagsvoldlegeret
Verneinteresse: Leger
69. Skrykkjevieren
Verneinteresse: Leger, botanikk
70. Skrykkebu
Verneinteresse: Bu

Til orientering.

Skrykkeen. Det meste av vannet er kjent overfladisk undersøkt, best på S-siden, ved Olabru, hvor vi har gravet 2 boplasser (ikke totalgravning), lokalitet 1113 Ø for hytta og lok. 769 V for Skrykkeen. Arneen som går NV-over mot Hølen og Geitjøen er ikke undersøkt. I løpet av sommeren kommer jeg en tur til området, men kun for å ettergrave og kontrollere litt på de to boplassene. HTK kommer aldri ikke til å gjøre mer ved Skrykkeen. Vannet er såpass uinteressant at det fortjener en grundig registrering, i tilfelle registrering. (Lok 1113 er ca 14 dater til ca 3800 BC., lok 769 foreløpig ikke datert, men er fra yngre steinalder.

Gode kontaktmenn for Skrykkeen-området:
Gunnar og Lars Nørstebø, Urdal.

Osjøen. Jeg sendte en notat til Arne Emil om utforsking i fjor. Forøvrig er det ikke gjort noe mer her enn det som er angitt i de registreringsrapportene vi har sendt. Vær spesielt oppmerksom på at det «vrimler» av hellemerter og slagghænger og kjerper på N-siden. S-siden er ikke undersøkt.

Geitjøen. Dørlig undersøkt. En boplass på N-siden ved utløpet (se HTK-registreringer ved Bjørns og Aarseth 1970) ble undersøkt mer nøyere. HTK kommer ikke til å gjøre mer her. Jeg har gått rundt langs S-siden og så hellemerter flere steder, men fant ingen sikre boplasser. Må undersøkes mer nøyere i tilfelle registrering.

Nedre fjell. Overfladisk undersøkt, men mye hellemerter langs det hele. Spesielt på S-siden kan

det var flere beoplatte som det som er
registrert (se HTK-registreringe 1969 og 70.).

Øvre Heien. Oppi dette vannet relativt overfladisk
undersøkt - mest m. k. til steinalder. Ved Heien-
fjenn er gravet en beoplass, Heien 85 - C14-dateret
til ca 5500 BC (den eldste på Haldangsvidda
hittil.). Oppi Heien 76 utgravet. Datering ca 5000
BC. Spesielt på S-siden vil det kunne
finnes beoplasser, men området er meget tid-
krevende å fotograferere. En, muligens flere,
køyler like bak Heien 76 må undersøkes nærmere
for eventuelle registrering. HTK kommer ikke
til å gjøre mer ved Øvre Heien (keller ikke ved
Nedre Heien).

Halnesfjorden. Dette er det mest undersøkte
vannet, og jeg kommer til å fortsette undersø-
ket i sommer. Det vil imidlertid bli nok
mange lokaliteter som ikke blir gravet og
som absolutt bør graves for en eventuell
registrering. NB! Ved Halnesfjorden er det
store kulturlagde vernverdier, så her må
dere være beinhard! Du skal få all materi-
ale jeg har etterhvert (undersøkelsen er ikke
avsluttet), og i alle fall må HTK opphøre med
årsakighet 1974/75. M. k. til registreringer fra
jeg ikke dere vil finne vesentlig mer ved Halne-
fjorden, det måtte da være mindre del på
NB-siden, som er dårligst undersøkt.

Jeg blir på Vidda til ca 15. september, men
farter mye omkring og er vanskelig å få tak i.
Hvis du har problemer vil jeg gjerne hjelpe til med,
så legg inn beskjed (eller skriv) til Arne adr.
3596 Halne fjelstue. Jeg er ofte innom der.
Jeg merke ikke skal jeg ha et feltkurs for studenter.
Vi kommer til Dagali pensjonat fredag 12. juli.

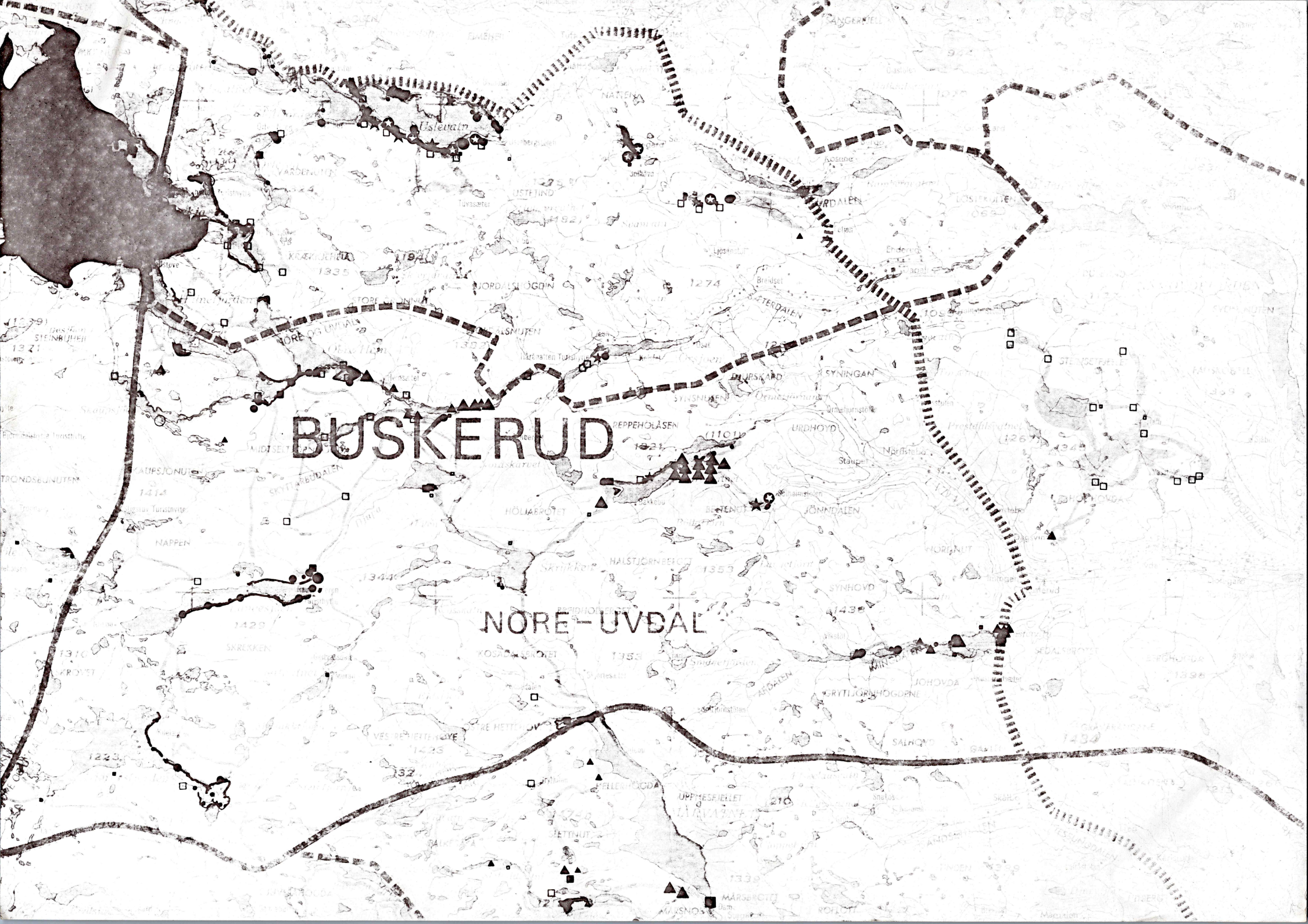
Ellers: God sommer - og lykke til!

Kjell
Svein Indrelid.

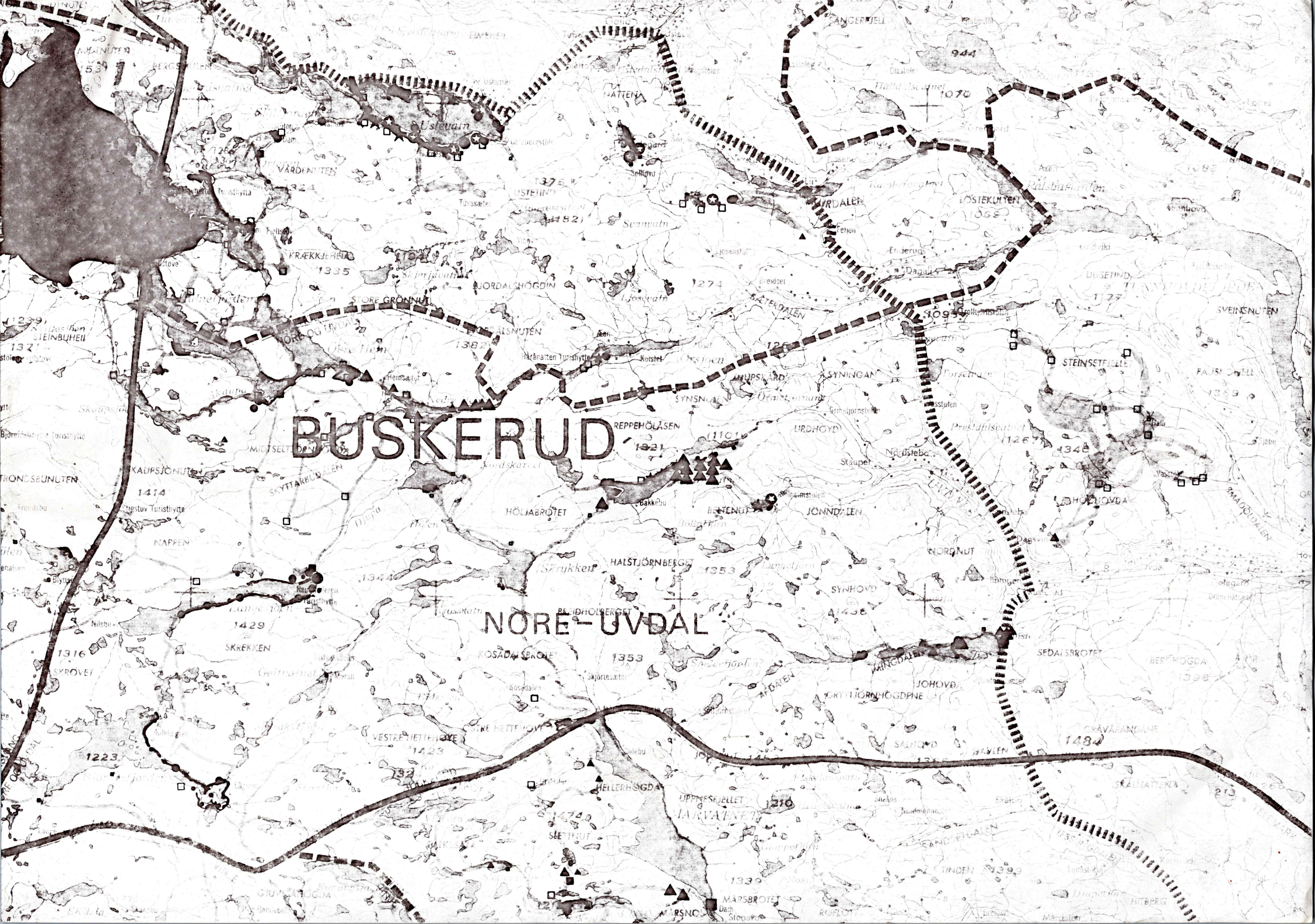

BUSKERUD

NORE-UVDAL

BÜSKERUD

NØRE-UVDAL

LUSTEVAN

KALPSJØNUTEN

HÖLJABROTET

HALSTJÖRNBERGET

KOSÅDA

SLETTEFJELL

MARSBROTET

944

1070

1335

1452

1274

1095

1239

1327

1387

1200

1414

1100

1021

1100

1267

1348

1429

1353

1353

1438

1223

1423

1353

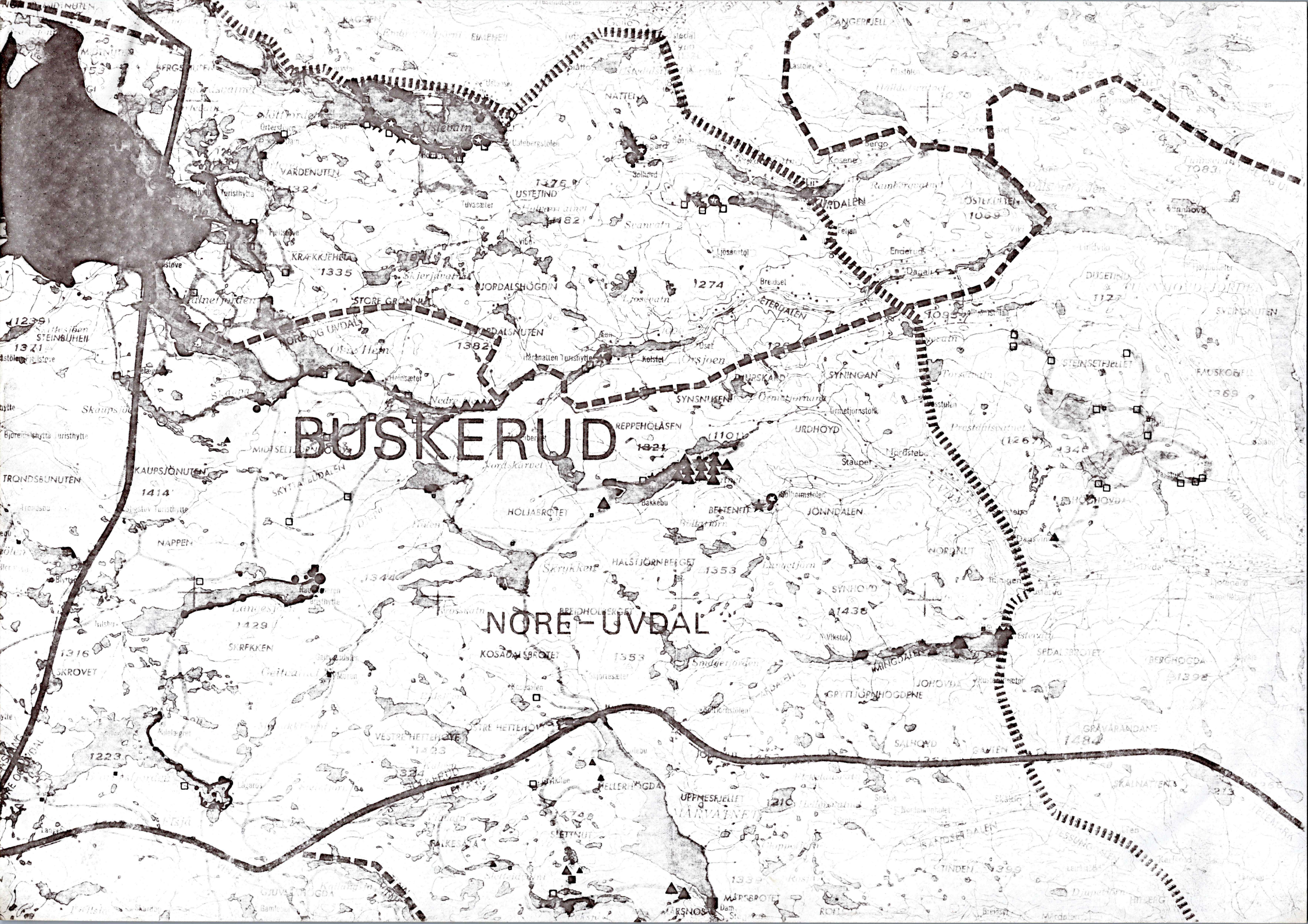
1484

1210

1339

213

BUSKERUD

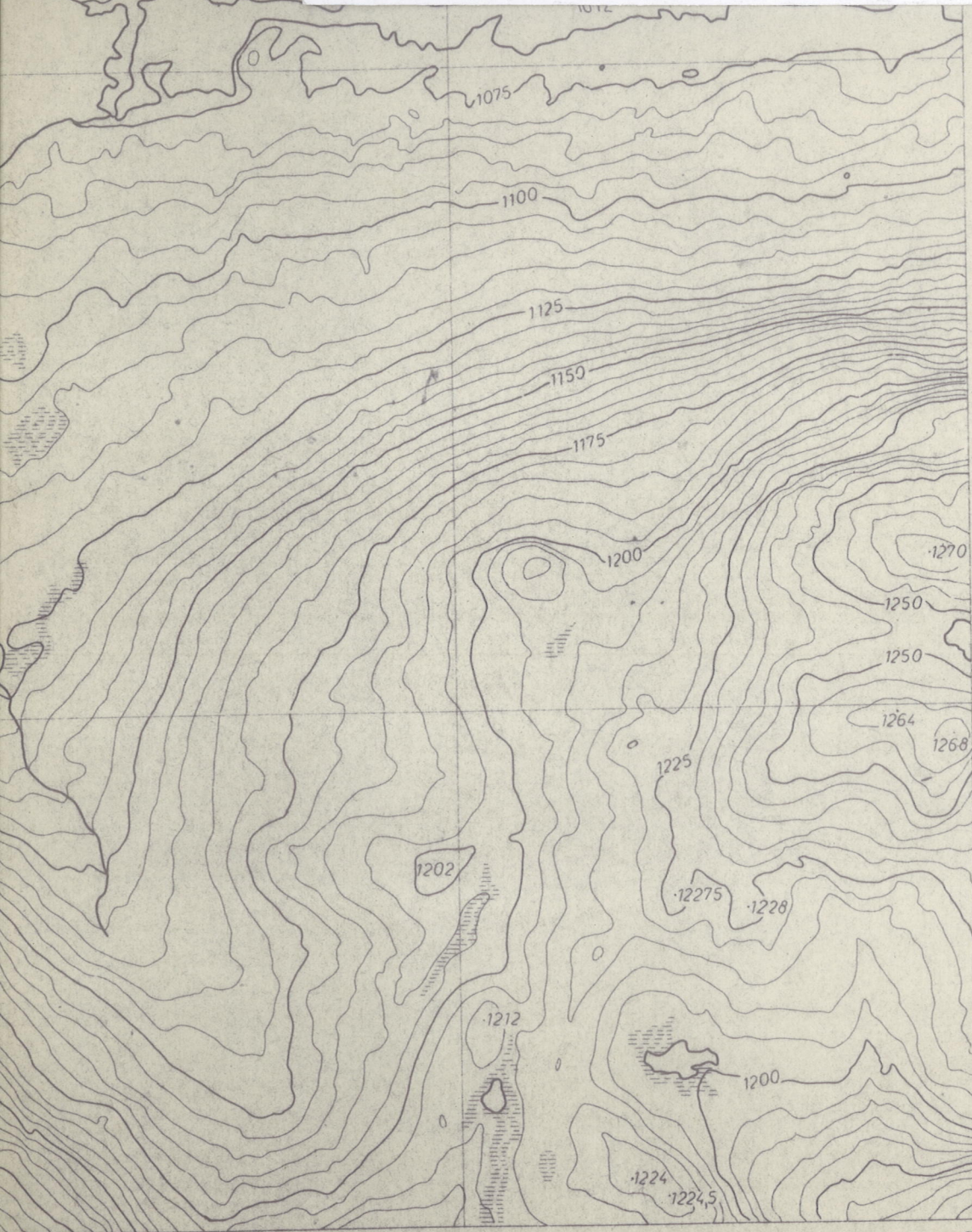
NØRE-UVDAL

Dette dokumentet har et for stort format til å kunne skannes i sin helhet.

For innsyn ta kontakt med arkivet ved Kulturhistorisk museum:

postmottak@khm.uio.no

x 259200

y-19200

DAGALI 1:10000

F 7

BK 055

Dette dokumentet har et for stort format til å kunne skannes i sin helhet.

For innsyn ta kontakt med arkivet ved Kulturhistorisk museum:

postmottak@khm.uio.no

DAGALI 1:10000

H7

BM 055

X 259200

Y 6600

BJOREIO

BLAD 1415 I

M 7II

1:50 000

TOPOGRAFISK KART

Dette dokumentet har et for stort format til å kunne skannes i sin helhet.

For innsyn ta kontakt med arkivet ved Kulturhistorisk museum:

postmottak@khm.uio.no